

Mihail Lungianu

BASME ȘI LEGENDE POPULARE ROMÂNEȘTI

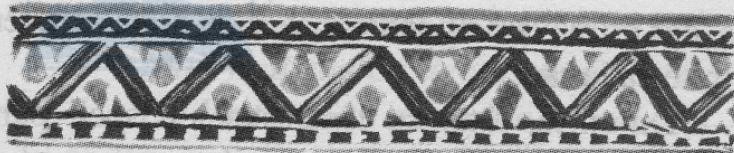

REGIS

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
Baba Dochia și Dragobetele	7
Plopul	17
Balaurul, bourul și vulturul	28
Tinerețe fără de bătrânețe și viață fără de moarte	52
Pasărea cu pene de aur, calul cu șaua de aur și Cosânzeana cu părul de aur	72
Bou breaz sau Milea împărat	91
Lămurirea cuvintelor puțin cunoscute	109

BABA DOCHIA ȘI DRAGOBETELE

I

Baba Dochia a fost o femeie dușmănoasă și crea prăpădul lumii. Avea un singur fecior, pe Dragobete, care-i semăna leit, fiind și el arțagos. Nora, cicălită toată ziulică, aștepta cu mare nerăbdare să plece satara-beleaua cu băiatul ei la munte, că erau el mânzărar¹, iar ea băciță. Oftând necontenit se ruga către Ginivisa, crăiasa primăverii:

— Frunză verde și-o alună,
Zână, zânișoară bună,
Vezi-mi doru arzului,
Vino cât de timpuriu,
Să-mi plece din cas' urâtu,
Să meargă hăt cât pământu,
Din fluiet tot dârlâind,
Din măsele dârdâind.
Ea, pe ger, pe nea, să joace,
Inima-i neagră să-mpace.
Si mai dă când și când brume,
Suflarea să li se curme,
Oasele-nghețându-le,
În stei prefăcându-le.

Într-o dimineată din Mărțișor, când sta să treacă

iarna, dar primăvara nu îndrăznea să-și arate zâmbetul,
o trimite ea la râu:

— Du-mi-te, fată, cu lâna asta s-o speli până-i
face-o albă-albuță, din neagră cum e!

Îmi merge ea, nora, și se apucă de lucru. Robotea și
cântă, cu gândul tot la soacra și la bărbat:

— *Ochilor, de plâns topiți,*
Închideți-vă ș-ațipiți,
Dormiți somn adânc și greu,
Să nu vedeți păsu meu!

Uda bițele², le săpunea, le storcea și iar le înmuia.
Le călca în picioare, apoi le linciurea³, doar-doar de s-o
schimba negreala în albeață.

Se apropiau de amiaz zimții soarelui, tot spălând
lâna, dar de albit nici pomeneală.

Și, din ce se trudea fără spor, de ce se tânguia mai
îndurerat.

2

Pe când se apropii însurarea și urma să se întoarcă
acasă, nu-i venea să se urnească, zicând:

— Știu ce m-așteaptă acolo, ceartă și gălăgie.

Stând pe marginea gârlei, tare abătută și
olicăindu-se, din umbrele amurgului începu să se
desprindă o arătare străvezie și să se deslușească un
gungurit ca de porumbiță:

— *Cânti, draga mea, jelești*
Și necazu-ți spovedești!
Cum de nu m-aș căina,

Că-și bate joc haină,

Mult mai rău ca de un câine,

De biet sufletu din mine?

Și se lămurea din ce în ce minunata întruchipare. Era o făptură mândră și Tânără la înfațisare, deși cu părul alb-colilie, cu fața blandă, cu ochi mari, umezi, grăind dulce, mângâios:

— *Nu te teme, fiica mea,*
Dochia-i femeie rea,
Dar răbdare de-l avea,
Ai să scapi curând de ea.
Uite-un smoc de brebenei,
Du-mi-te și îi dă ei,
Spune-i că la munte-s flori,
Le-au adus niște feciori!

Și, cum a pus chita⁴ albă peste vițele negre ale lânei, s-a și topit pe loc negreală lor. Erau toate la fel, lucioase, cum îi zăpada proaspăt căzută.

În fața unui atare noroc, mi s-a bucurat ea peste fire, începând să cânte:

— *M-a trimis zgârța la râu.*
Cu poalele prinse-n brâu,
Și cu lâna-ntr-o copacie
S-o fac din neagră bălaie.
Era pana corbului,
Dar zânița codrului
Mi-a prefăcut-o degrabă,
Cum îi laptele de albă!

Mergea veselă, hăulind de răsunau văile. Când mi se apropie de casă începu:

— *Floricele, flori mărunte!*

Cald e, mare, sus la munte,

C-au ieșit ghocei mulți,

De par codrii toți cărunți!

Mi-o aude soacra și tare mi se miră:

— *Frunzuliță iarbă-naltă,*

Te uită la blestemată,

Eu credeam că o să plângă

Și ea, când colo, nătângă,

Cântă ca o ciocârlie,

Când e soarele-n chindie,

Părând bucuroasă foc,

Și arzându-i chiar de joc!

Nora de colo, cunoscându-i firea cruntă și înțelegându-i adâncimea răutății neîmpăcate, unde mi-i răspunde cu viers tremurat:

— *Cum n-aș juca și-aș doini,*

Nici de cum m-aș hodini,

Când sosit-a primăvara

Și-mpânzit-a toată țara,

Cu flori mândre, mii și mii,

Și la munte și-n câmpii?

Dar soacra, oțărâtă foc, nevrând să creadă ochilor și urechilor:

— *Ești nebună, fată, hăi,*

Ce-mi vorbești de cocărăiș,

*Când zăpada nu s-a luat
Şi ceru-i tot înnorat?*

Însă sufletul vesel al celeilalte izbucni:

— *Ce-mi sporodeşti de zăpadă?
Uite, dacă vrei, dovadă!*

Şi tare mândră lăsă jos coşul de pe cap.

Când a zărit florile, s-a apucat nagoda să scrâşnească de ciudă, pe când nora zburda, ca un fluture, de colo-cololo, neîncăpând în ea de fericită ce se simtea.

— *Iată şi lâna spălată,
Din neagră, îi albă toată,
M-am trudit şi am tăcut
Tocmai cum mi-ai fost cerut!*

Urmă apoi tot mai răzvedit, uitându-i-se drept în ochi:

— *La râu m-ai trimis, m-am dus,
Ca să spăl lâna m-ai pus
Şi-am albit-o, cum vezi bine,
Mai vrei ceva de la mine?*

Poama acră, tot îinclinciurată⁶ însă în inima ei:

— *Hei, să fie şi să paţă,
Da' asta-i o mare hoaţă,
Mi-a adus lâna spălată,
Ba şi flori, să plec îndată,
Oi pleaca, ce să mă fac,
Doar n-oi sta aci, să zac,
Când la munte-s floricele.
Pornesc oițele mele!*

Şi, strigându-şi feciorul:

— *Dragobete, ce mai stai?*

Te pregătește și hai,

Sarica⁷ pe-umeri zvârlind,

Din fluier cu drag doinind,

Să-nseninăm colo-n zări,

Cu cioporul de mânzări.

Și mi s-a înhăiburat cu nouă cojoace, plecând cu feciorul, îmbrăcat mai ușurel.

Au pus samarul pe măgar și l-au împovărat cu toate cele trebuincioase însfiripării gospodăriei și traiului pe tot timpul verii în golul muntelui.

Hi și hi, apoi spre cioacele⁸ albite de zăpadă, dar ea credea că-s pâlcuri de flori.

4

Începe să țărâie însă o ploaie măruntă, ca de toamnă târzie, și mi se lasă totodată o chiciură rece. Și mi-au picurat vreo trei zile în sir, aci stropi deși, apoși, aci fulgi înghețați.

S-au îngreuiat cojoacele babei, nu mai putea să le poarte în spate. Leapădă ea unu, două, trei, punându-le peste târhatul măgarului, până a rămas cu o ruptură doar pe ea.

Ningea acum de-a binelea și geruia de crăpau pietrele. Caută aciuială mamă și fecior într-o peșteră, aprinzând focul.

În răstimp, oilă au luat-o din loc și s-au cam depărtat, rătăcindu-se o parte dintre ele.

Se uită Dochia, nimic. Se uită și Dragobete, nimic,

